

PIERWORODZTWO (40) *sb n*

pierworodztwo (24), **pierworodztwa** *pl t* [*w znaczu. 3. i 4.*] (16); *pierworodztwo* *LubPs* (2), *BibRadz* (2), *BielKron* (11), *RejPos*, *BudBib* (3), *CzechRozm* (2), *CzechEp* (2), *WujNT*; *pierworodztwa* *Leop* (12), *BibRadz* (3), *BudBib*.

pierworodztwo (19), **pierworodstwo** (14), **pierworocstwo** (5), **pierworodzctwo** (1), **pierworodzstwo** (1); *pierworodztwo* *LubPs* (2), *BibRadz* (5), *WujNT*; *pierworodstwo* *BielKron* (11), *RejPos*; *pierworocstwo* *CzechEp* (2); *pierworodztwo* : *pierworodstwo* : *pierworocstwo* *BudBib* (1:2:1); *pierworodztwo* : *pierworocstwo* : *pierworodzctwo* *Leop* (9:2:1); *pierworodztwo* : *pierworodzstwo* *CzechRozm* (1:1).

pierworodztwo (20), **pirworodztwo** (20); *pierworodztwo* *BibRadz* (5), *BudBib* (4), *CzechRozm* (2), *CzechEp* (2); *pirworodztwo* *LubPs* (2), *BielKron* (11), *RejPos*, *WujNT* *pierworodztwo* : *pirworodztwo* *Leop* (7:5).

Teksty nie oznaczają é oraz ó; końcowe o prawdopodobnie jasne (tak w -o).

sg N *pierworodztwo* (4). ◊ *G* *pierworodztwa* (6). ◊ *A* *pierworodztwo* (10). ◊ *pl N* *pierworodztwa* (4). ◊ *G* *pierworodztw* (6). ◊ *A* *pierworodztwa* (6). ◊ *I* *pierworodztwy* (2). ◊ *L* *pierworodztwach* (2); *-ach* : *-äch* *Leop* (1:1).

Sł stp: pirworodztwo, pizworodztwo, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *coll. Urodzeni jako pierwsi lub urodzone jako pierwsze (o ludziach i zwierzętach); primogenitum Vulg, PolAnt* (15) : *LubPs* dd4, dd5; ábowiem były w ten czas wielkiej dołtoyności ty *pirworodztwá/ iż z nich Káplany obierano/ ci ludzycem dawáli błogofławieńtwa/ á fami ie od oycow bieráli* *BielKron* 14, 30 [3 r.], 30v [2 r.], 36 [2 r.]; *RejPos* 103 *marg*; Y vmrze każdy *pierworodny* w ziemi *Micráimfkiey/ od pierworodnego Faráonowego* który siedzi ná *ftollicy iego afz do pierworodnego niewolnice* która v *żarn/ y kázde pierworodztwo bydlęce.* *BudBib Ex* 11/5; [*baran spożywany przez synów Izraelskich był*] *pámiątką wybáwienia fynow Izráelckich z Egiptu/ y záchowania pierworodzłtwa ich od śmierci.* *CzechRozm* 262.

pierworodztwo czego (2): *Tám też nofić będziecie całopalenia wálze/ y ofiáry wálze/ [...] też pierworodłtwa bydlá wálzego/ y drobow wálzych.* *BudBib Deut* 12/6, *Deut* 12/17.

W charakterystycznych połączeniach: pierworodztwo poświęcić, wytracić, zabić, zarazić, zmordować; z pierworodztwa pobić; pierworodztwo bydlá (a. bydlęce) (2), skotu.

[*Wyrażenie: »pierworodztwo eiptskie«: Gdyż ono [słowo pascha] nie noc iáką wielką/ ále przelstępowanie/ ábo przelkákowanie známionuie/ onych domow Izráelckich w Egiptcie* których podwoie *báranią krwią pomázane były/ gdy ániół pánki pierworocstwa Egiptkie mordował* *CzechNT Lv.*]

2. *Starszeństwo, przywileje pierwszego syna; primitiva Vulg; primogenitura PolAnt* (9) : *BielKron* 14 *marg*; *włałność pierworocstwa* [...] *nie ták ná tym należy mieć po łobie bráciá/ iáko ná tym/ nie mieć nikogo przed łobą národzone^{go}.* *CzechEp* 211, 41; [*Volck* Qqq3v].

pirworodztwo czyje [*pron poss*] (2): *BielKron* 14; *By nie był kto wżeteczny ábo łprofný iáko Ezau/ który zá potráwę iednę przedał pirworodztwo łwoie* *WujNT Hebr* 12/16.

Zwrot: »odjąć pierworodztwo« (1): Prawdziwiec go nazywano Iakobem: Abowiem/ mię iuz dwa kroć podfzedł/ Naprzod mi odiał pierworodztwo/ A theraz przechwycił błogofławieństwo moje *BibRadz Gen 27/36*.

»zdać [komu] pierworodztwo« (1): [Ezau] pod przylięgą zdał mu [Jakubowi] pierworodtvo swoie zá potrawę łoczewice *BielKron 14*.

Wyrażenie: »prawo pierworodztwa« (2): Mowi tu o Abelu ktorego Kain wedle práwá pierworodztwá zácnością vprzedzał. *BibRadz I 3 marg; CzechRozm 33*.

3. pl t Dział święty wydzielony z ziemi danej dwunastu pokoleniom izraelskim poświęcony Bogu; primitiae Vulg (9) : Ale ci ktorzy posługuią miáłtu/ będą fprawowác (onę ziemię) ze wśfelkiego pokolenia Iiráelłkiego wśyftkie pierworodztwá dwádzieściá y pięć thylięcy *Leop Ez 48/20, 21*.

pierworodztwa czego (7): A będą pierworodztwá Swiátnice/ y fwięte mieyfce Kościoła w pośrzodku niego. *Leop Ez 48/21, Ez 48/18 [2 r.], 20, 21. Cf Wyrażenie*.

Wyrażenie: »pierworodztwa ziemie« (2): Az thego nie będą przedawác/ áni zámieniác/ áni będą przeniefione pyrwoctwa ziemie [*primitiae Terrae*]/ bo poświęcone łá Pánu. *Leop Ez 48/14, Ez 48/12*.

Szereg: »pierworodztwa i dzierzawa« (1): po dwudzieftu y piáci tylięcy ná czworo/ będą oddzielone ná pierworodztwá Swiátnice/ y ná dzierzáwę miáłtá. *Leop Ez 48/20*.

4. pl t W Starym Testamencie: pierwszy zbiór plonów przeznaczony na ofiarę dla Boga; primitiae Vulg, PolAnt; primitiva PolAnt (7) : Kore liepák fyn Iemná Leuitá/ y odwierny drzwy od wśchodu flońcá: nád timy rzeczami był postánowion/ ktore z dobrej woley ofiárowano Bogu/ y nád pyrworodztwy/ y nád temi ktore poświęcono w Swiáthnicy fwiętych. *Leop 2.Par 31/14; BibRadz Ez 44/30*.

pierworodztwa czego (2): Ale Aaroná rozmnożył w chwale/ ydał mu dziedziczne dochody/ y oddał mu wśyftki pierworodztwá zboż *BibRadz Eccli 45/24, Prov 3/9*.

Wyrażenie: »pierworodztwa z rąk [czyich]« (1): Miey w vćciwości Páná okiem łáfkáwym á nie vmniejłzay ofiáry pierwocthw zrák twoich [*primitias manuum tuarum*]. *BudBib Eccli 35/8*.

Szereg: »(tak) pierworodztwá (jako) i dziesięciny« = *primitiae et decima Vulg [szyk 1:1]* (2): wniefiono do nich [*do gmachów w domu Pańskim*] ták pierworodztwá iáko y dziesięciny [*primitias, quam decimas*]/ y cokolwiek było Pánu obiecáno wiernie. *Leop 2.Par 31/12, Mal 3/8*.

Synonim: 4. prymicyje.

Cf **PIERWIASTEK, PIERWIZNY, PIERWOCINY, [PIERWONARODZONY], PIERWORODEK, [PIERWORODY], [PIERWORODZIENIE], PIERWORODZINY, PIERWOTKI, PIRWIAZNEK, PIRWINA, PIRWORODNOŚĆ, PIRWORODZIENSTWO, PIRWOSTKI, PIRZWIANKI**